

De januskop (II)

Minister Plasterk gaat niet alleen over hoger onderwijs maar ook over wetenschapsbeleid. Onlangs kwam hij met een nieuw plannetje voor de universiteiten:¹ 'invoering van de Akademie-assistent om getalenteerde studenten van "de tap naar het lab" te halen [teneinde] ervoor te zorgen dat ze bijbaantjes die niets met wetenschap te maken hebben kunnen inruilen voor een assistentschap in een academische werkomgeving, uiteraard tegen een vergoeding. En dat assistentschap moet dan interessant en uitdagend worden ingevuld. De komende vier jaar stel ik hiervoor een subsidie van 1 miljoen op jaarbasis beschikbaar. Alle faculteiten van de Nederlandse universiteiten kunnen hier voor alle wetenschappelijke disciplines op inschrijven. We willen hiermee testen of de Akademie-assistent een goed idee is en zo ja, hoe we die functie dan kunnen verankeren.'

Student-assistenten staan van oudsher op de payroll van faculteiten. Zij verlenen hand- en spandiensten in onderwijs en onderzoek. Maar we leven in de tijd van de *honours programs* (bestemd voor getalenteerde bachelorstudenten) en in de tijd van de tweejarige *research masters* (masterprogramma's voor aanstaande onderzoekers). In dat kader wil Plasterk baantjes creëren voor aanstormend onderzoekstalent. Dat is niet alleen aantrekkelijk voor de betrokken studenten, maar ook voor het universitaire onderzoeksbedrijf: aan studenten kunnen projecten worden aangeboden die deels met studiepunten en deels met een assistentschap betaald worden, of studenten kunnen tegen betaling gelegenheid krijgen om hun scriptie samen met de begeleider tot een tijdschriftartikel uit te werken, of onderzoekers kunnen door deze 'groenpluk' aan hooggekwalificeerde, goedkope, tijdelijke assistentie komen.

Het voorstel is goed verdedigbaar voor een Wetenschapsminister. Maar de heer Plasterk heeft een januskop:² voor het gemak vergeet hij even dat hij ook nog Onderwijsminister is. Ik vind dat de Onderwijsminister tegen het voorstel in het geweer moet komen. Want in die hoedanigheid hoort de heer Plasterk OCW-maatregelen te blokkeren die tot doel hebben studenten aan te moedigen hun studieduur onnodig te verlengen. Het is ongehoord dat de Wetenschapsminister (getalenteerde) studenten aanmoedigt een baantje naast hun studie te nemen en hun studietempo aldus te vertragen, terwijl de Onderwijsminister jaarlijks 1500 euro collegegeld heft om studenten te stimuleren hun studietempo op te voeren.

Als de Wetenschapsminister geld te vergeven heeft, kan hij dat beter besteden aan getalenteerde studenten die hun bachelordiploma op zak hebben en die geconfronteerd worden met een gedwongen wachttijd omdat ze nog niet aan hun masteropleiding mogen beginnen (vanwege de 'harde knip' die door de Onderwijsminister wordt opgelegd). Laat de knappe koppen die wachttijd overbruggen met een Academie-assistentschap! Eveneens zouden op dezelfde manier eventuele wachttijden tussen masteropleiding en promotietraject overbrugd kunnen worden.

Een dergelijke beleidslijn zou ook beter harmoniëren met het kabinetsbeleid dat gericht is op verhoging van de arbeidsparticipatie in de Nederlandse samenleving.³ Maximale arbeidsparticipatie is gediend met:

- (a) beheersing van de studieduur, zodat jongeren zo snel mogelijk met optimale kwalificaties voor de arbeidsmarkt beschikbaar komen;
- (b) bestrijding van leegloop (onvrijwillige werkloosheid zowel als vrijwillige werkloosheid); en
- (c) geen verdringing van werkzoekenden door overgekwalificeerde, tijdelijke arbeidskrachten (zoals studenten).

De Wetenschapsminister voldoet met zijn huidige plannetje ("van de tap naar het lab") weliswaar aan het laatstgenoemde participatiedoel (c), maar dat gaat ten koste van het eerstgenoemde participatiedoel (a). Mijn advies is daarom: stel de functie van Academie-assistent uitsluitend open voor gediplomeerden en niet voor studenten die nog doende zijn met hun bachelor- of masteropleiding.⁴

Sommige mensen zullen mij een muggenzifter vinden: waarom misgun je die bollebozen zo'n interessant werkstudentschap binnen hun eigen faculteit? Dat is omdat het ministeriële ideeetje van het Academie-assistentschap niet op zichzelf staat. Het behoort tot de universitaire cultuur om excellente studieprestaties te belonen, ongeacht de studieovertraging die studenten daarmee oplopen. Zou het niet logischer zijn om cum-laudes uitsluitend toe te kennen aan studenten die niet alleen hoge cijfers halen maar daarbij ook studieachterstand weten te voorkomen? Waarom wordt het normaal geacht dat de gemiddelde opleidingsduur één à twee jaar langer is dan de officiële cursusduur? Waarom worden opleidingen bij visitaties en accreditaties de hemel in geprezen als ze vele excellente scripties kunnen overleggen, zonder dat men nagaat hoe lang de betrokken studenten over hun studie hebben gedaan? In hoeverre is het verantwoord vertraagde studenten voor een student-assistentschap in aanmerking te

laten komen? En waarom houdt men vast aan eindtermen van zo hoog mogelijk niveau, ook al heeft dat tot consequentie dat de meeste studenten studievertraging oplopen of zelfs voortijdig afvallen?

Op die laatste vraag geeft men ten antwoord: Studievertraging en -mislukking zijn niet het gevolg van hoge eindtermen maar van het feit dat studenten er de voorkeur aan geven een baantje te nemen naast hun studie. En de enige manier om daar wat tegen te doen is een hoog collegegeld te vragen. En hoe breng je dat hoge collegegeld op? Door een baantje te nemen. *There's a hole in my bucket, dear Liza, dear Liza.* Dat was het eindeloze spotliedje van Harry Belafonte in 1960.⁵ Minister Plasterk dreigt studievertraging tot systeemkenmerk en werkstudentschap tot regeringsbeleid te verheffen.

Wes Holleman

weblog onderwijs 4-9-2008

<http://www.onderwijsethiek.nl>

---

¹ <http://www.minocw.nl/actueel/nieuws/35653/Studenten-moeten-bewuster-kunnen-kiezen.html>

(<http://www.minocw.nl/actueel/toespraken/677/Spreekschetsen-tbv-opening-Academisch-Jaar-door-minister-Plasterk-bij-UvA-Amsterdam-1-september-2008.html>)

² Ik heb het woord *januskop* voor alle zekerheid nog even opgezocht en daar schrok ik een beetje van. Volgens de Van Dale verwijst een januskop naar het persoonskenmerk 'dubbelhartigheid'. Dat is sterker dan ik bedoelde. Ik bedoel veeleer dat de minister ten gevolge van zijn onderscheiden portefeuilles (met de bijbehorende stafafdelingen) bij wijlen met verschillende monden spreekt en dat de beleidsuitlatingen uit de ene mond niet geheel verenigbaar zijn met die uit de andere.

³ <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=426>

⁴ De Commissie Arbeidsparticipatie (zie noot 3) draagt overigens ook nog een andere oplossing aan, die in dit verband als volgt zou kunnen luiden: bied *duale honoursprogramma's* aan (20 uur per week studeren en 20 uur per week wetenschapsbeoefening in de functie van Academie-assistent).

⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Hole_in_the_bucket